

Samisk natur- og kulturgrunnlag

Detaljreguleringsplan Revskjæret industriområde
og dypvannskai – Drag i Hamarøy kommune

DATO, UTGAVE

04.05.2023, 1. utgave

Monica Schultz

Plankonsulent, Unicotec

Innhold

Forord.....	3
Prosjektopplysninger.....	4
Sammendrag	5
1 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn og formål med prosjektet	6
1.2 Samisk natur- og kulturgrunnlag som tema	6
1.3 Kunnskapsgrunnlaget	6
1.4 Forarbeid	6
1.4.1 Vurdere nullalternativet	6
1.4.2 Vurdere virkninger av klimaendringer.....	8
1.4.3 Vurdere alternativer til planen eller tiltaket	8
1.4.4 Usikkerhet.....	10
2 Rammer for utredningen.....	11
2.1 Planprogrammet	11
2.2 Metode	11
2.2.1 Delområder.....	12
2.2.2 Verdisetting	12
2.2.3 Påvirkning	12
2.2.4 Konsekvens.....	12
3 Beskrivelse.....	12
3.1 Lokalisering.....	12
3.2 Planområde	12
3.3 Influensområde	13
3.4 Naturressurser.....	13
3.5 Kulturressurser	14
3.6 Konsultasjonsplikt i samiske saker	15
3.6.1 Parter	17
4 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens.....	19
4.1 Naturressurser.....	19
4.1.1 Verdi	19
4.1.2 Påvirkning	19
4.1.3 Konsekvens.....	20
4.2 Kulturressurser	21
4.2.1 Verdi	21
4.2.2 Påvirkning	22

4.2.3	Konsekvens	22
4.4	Konsekvenser i anleggsperioden	23
5	Avbøtende tiltak	23
5.1	Generelt	23
5.2	Forslag til tiltak	24
5.2.1	Gyteområder	24
5.2.2	Adkomst til sjø	24
5.2.3	Dyrka og dyrkbar jord	24
5.2.4	Virke til bærekraftig bruk	24
5.2.5	Sosiokulturelle forhold	24
5.2.6	Barns nærmiljø, samhandling	25
5.2.7	Kulturminner og kulturmiljø	25
6	Konklusjon	26
6.1	Generelt om virkningen av planen	26
6.2	Rangering av alternativer	26
6.3	Usikkerhet	26
Kilder	27

Forord

Denne fagrapporten om samisk natur- og kulturgrunnlag er utarbeidet som en av mange fagrappporter som er grunnlag for en samlet konsekvensutredning og reguleringsplan for utvidelse av industriområde og etablering av dypvannskai på Drag. Rapporten er basert på uttalelser fra Sametinget, reinbeitedistriktet, konsultasjon med Árran lulesamiske senter, samt rapport fra kulturminnebefaring og data i offentlig tilgjengelige databaser.

Risøyhamn, 04.05.2023

Monica Schultz

KU fagrapporter:

- 1 Naturmangfold
- 4 Kulturminner og kulturmiljø
- 6 Landskap
- 7 Forurensning
- 8 Vannmiljø
- 9 Jord- og viktige mineralressurser
- 10 Samisk natur- og kulturgrunnlag**
- 11 Transport og energi
- 12 Beredskap og ulykkesrisiko
- 14 Befolkningens helse og barn og unges oppvekstvilkår
- 15 Tilgjengelighet for alle
- Marine tema

Prosjektopplysninger

Prosjekt nr. 2118

Prosjektnavn Detaljreguleringsplan for industriområde til TQC på Drag

Oppdragsgiver The Quartz Corp AS

Dokument KU fagrapport: Samisk natur- og kulturgrunnlag

Utarbeidet av Unicotec vec Monica Schultz

Dato 04.05.2023

Revisjoner

NR	Dato	Innhold	Sign.

Sammendrag

Planen har sannsynligvis noe negativ effekt på samisk natur- og kulturgrunnlag. Det er primært sosiokulturelle forhold og tap av tilgang til en del av strandlinja som bidrar til negativ effekt. Det er også risiko for innvirkning på gytefelt for torsk. Samtidig er planforslaget basis for fortsatt drift og utvikling av hjørnesteinsbedriften på Drag, som sysselsetter mange uavhengig av etnisk bakgrunn. Det er positivt at planen ikke har noen innvirkning på reindriftsnæringa, og at samisk kulturminne innenfor planområdet kan ivaretas gjennom bestemmelser om vern og hensynssone i plankart.

Alternativer rangerers slik: 0-alternativet, så alternativ 1, så alternativ 2.

Rangeringen er primært avhengig av hensyn til sosiokulturelle forhold og barns nærmiljø.

Det er stor grad av usikkerhet for verdier og påvirkning knyttet til kultur og samfunnsliv, da dette vanskelig lar seg kvantifisere og menneskers opplevelse av livskvalitet og endringer av omgivelser og tilværelse er svært ulikt fra person til person.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål med prosjektet

The Quartz Corp AS (TQC) har et viktig produksjonsanlegg for rensing av kvarts på Drag, og må anses som en hjørnesteinsbedrift i Hamarøy kommune med over 100 ansatte. Dagens bygningsmasse inkludert verkstedbygg og nytt mellomlager er utnyttet 100%, og pr. i dag må man benytte utendørs lagring for å klare dagens produksjonsvolum.

Det er stor etterspørsel etter høyrenset kvarts som benyttes til blant annet solceller, fiberoptikk og elektronikk. TQC har som følge av veksten i markedet nådd maks produksjonskapasitet på sin fabrikk på Drag, og har derfor behov for å øke industriarealet for å kunne utvikle seg videre i et stadig voksende verdensmarked.

De overordna målene for prosjektet er:

1. Legge til rette for, og sikre mulighet for fortsatt drift og videreutvikling av The Quartz Corp AS' aktiviteter og arbeidsplasser i næringsområde på Drag
2. Flytte mest mulig transport fra vei til sjø (sikrere transport, bedre logistikk)

For å oppnå målsettingene over, skal det i planprosessen jobbes med følgende konkrete tiltak:

1. Utvidelse av industriområde for å gi plass til økt produksjon
2. Utvikle dypvannskai med tilhørende landareal direkte tilknyttet produksjonsanlegget

1.2 Samisk natur- og kulturgrunnlag som tema

Det har fra gammelt av vært både samisk og norsk befolkning på Drag. Gården Drag markerer både et geografisk og kulturelt knutepunkt mellom den samiske og norske befolkninga, trolig tilbake til jernalder. Den samiske befolkningen har som den norske historisk sett livnært seg både av jordbruk, skogbruk og fiske. Fra 1905 og til i dag har mineralutvinning og senere foredling vært en viktig næring og arbeidsplass for mennesker fra begge kulturer.

På 1950 til 1970-tallet foregikk det en fornorskingsprosess og boligaksjon rettet mot den samiske befolkningen i Tysfjord. Mange følte seg mer eller mindre presset til å flytte fra sine hjemsteder inn til industristedet Drag. Dette er et historisk bakteppe vi har med oss i utredning av tema befolkningens helse.

På 1990-tallet ble lulesamisk senter Árran etablert, og det har tilført stedet et viktig kompetansesenter for den samiske kulturarven.

Drag omfattes av reindriftsdistrikt 27 Stájjgo Hábmær.

1.3 Kunnskapsgrunnlaget

Det er benyttet litteratur og kilder som listet opp til slutt i kildeliste.

1.4 Forarbeid

1.4.1 Vurdere nullalternativet

Vi har valgt å definere alternativ 0 som produksjonsrammen bedriften har i dag innenfor eksisterende industriområde, plansituasjon og innenfor utslippstillatelser slik de foreligger i dag. I og med at dagens areal er fullt utnyttet, har bedriften de siste årene vært avhengig av dispensasjoner fra gjeldende reguleringsplan for å få gjennomføre nødvendige tiltak som utfylling i sjø og etablering av nye lagerhaller o.l.

Relatert til SAMISK NATUR- OG KULTURGRUNNLAG vil det si at dagens situasjon med eksisterende bygninger og anlegg, tiltak under bygging og tiltak man har fått tillatelse til = alternativ 0. (pr. mars 2023). Situasjonen ser slik ut pr. nov. 2022:

1.4.2 Vurdere virkninger av klimaendringer

Klimaendringer påvirker natur og samfunn på kort og lang sikt. Det er et nasjonalt miljømål at samfunnet skal forberedes på, og tilpasses til klimaendringene. En konsekvensutredning skal utrede hvorvidt planen eller tiltaket bidrar til å forsterke konsekvensene av klimaendringene for miljøtemaene. Flere naturfarer kan påvirke verdier i planområdet, nemlig flom, skred, stormflo og stigning i havnivået. Det er relevant å utrede miljøtemaenes sårbarhet for klimaendringer i det aktuelle plan- eller tiltaksområdet.

Relatert til SAMISK NATUR- OG KULTURGRUNNLAG har det konkret betydning for:

- Samisk kulturminne i planområdet (se egen fagrapport)
- Reindriftnæringas naturgrunnlag

Planen kan medføre endring i avrenning og erosjon. Det kan få konsekvenser for de samiske kulturminnene. Det er viktig at man ved detaljplanlegging søker å opprettholde den gjeldende tilstanden for berørte kulturminner – hverken bidra til uttørking eller oppfukning. Kulturminnene som kan skades ligger omlag på kote 6 til 7 moh, og berøres derfor ikke av havnivåstigning eller stormflo.

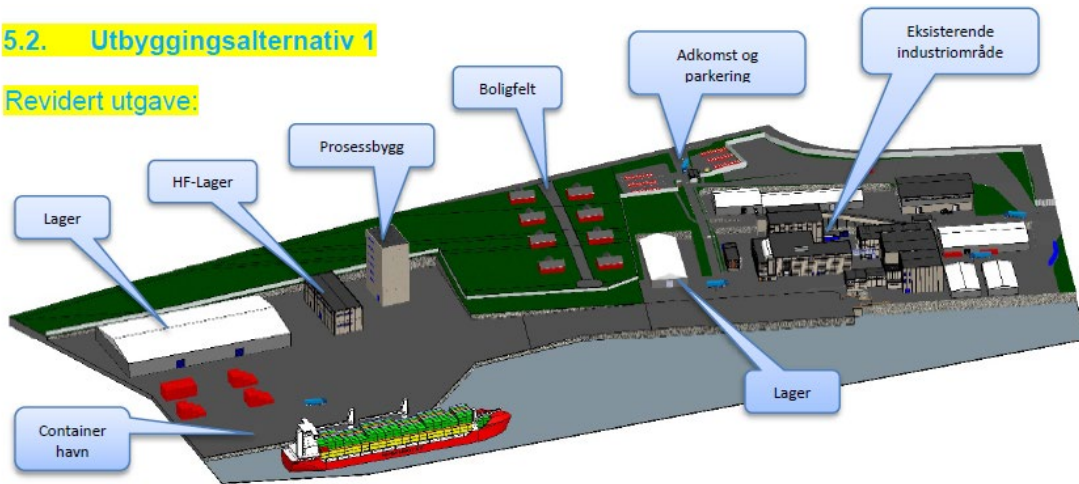
Planen har til hensikt å tilrettelegge for raffinering av mineraler som er viktige for det grønne skiftet. Det vil gi en indirekte positiv konsekvens for natur- og kulturgrunnlag for alle mennesker.

1.4.3 Vurdere alternativer til planen eller tiltaket

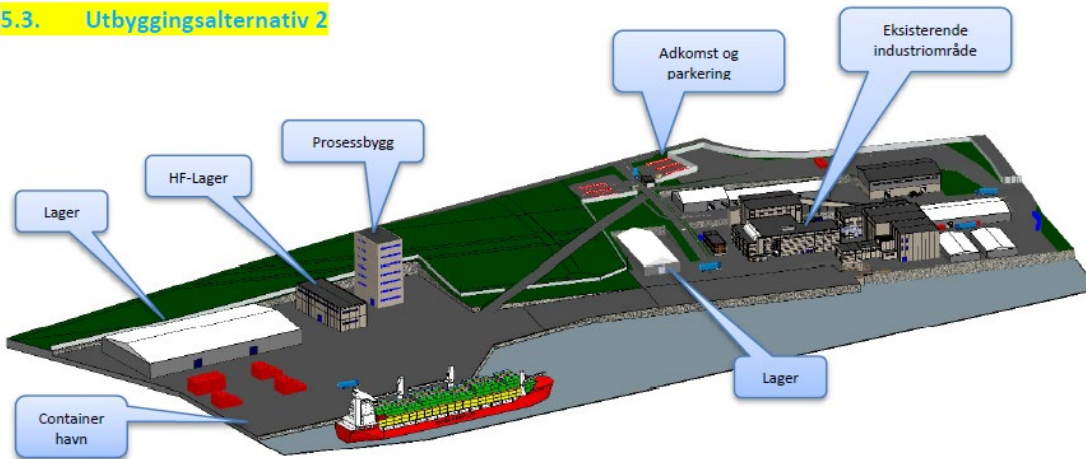
Planprogrammet beskriver alternativ 1 og alternativ 2 som det skal gjøres utredninger for. Begge alternativene er en utvidelse av lokaliteten for dagens industriområde mot sør og en containerhavn med dypvannskai.

5.2. Utbyggingsalternativ 1

Revidert utgave:

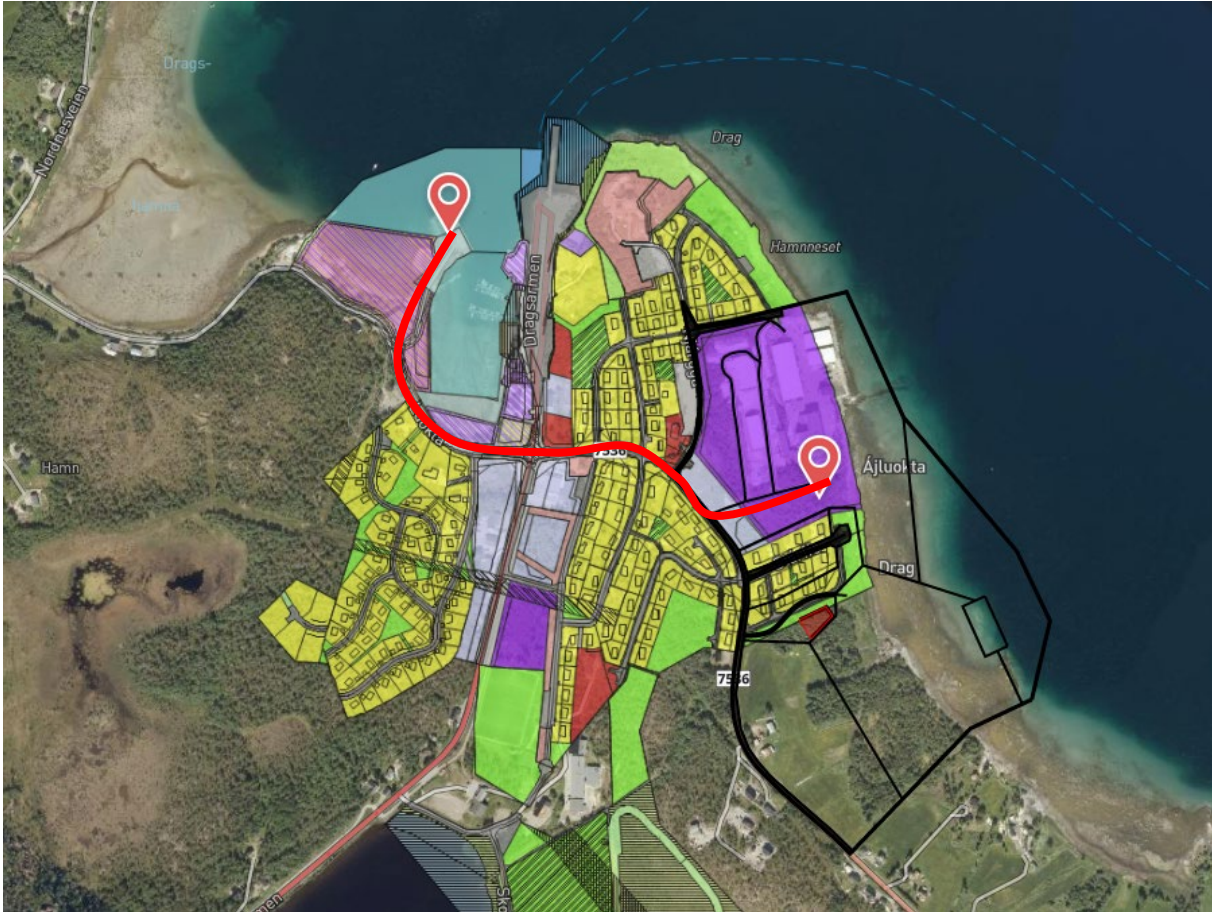

5.3. Utbyggingsalternativ 2

Utbyggingsalternativ 2 er som alternativ 1, men uten boligfelt midt i planområdet. Det er også lagt inn en vei (på skrå) fra eksisterende adkomst med kontroll ned til havn der boligfeltet er p.d.

Et tredje alternativ som ble forkastet tidlig i prosessen var å benytte kommunal kai og næringsområde som er under planlegging og utvikling i Dragshamna, da det åpenbart ikke kunne bidra til å oppnå målsetningene for planarbeidet. Blant annet ville det fortsatt være tungtrafikk gjennom sentrum av bygda for å frakte råstoff inn og ferdigvare ut fra fabrikkområdet.

Illustrasjon; lokalitet for eksisterende industriområde og kjørerute til kommunal kai i Dragshamna – dette alternativet ble forkastet i tidlig fase

1.4.4 Usikkerhet

1.4.4.1 Generelt

Dersom det er stor usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlaget, må dette beskrives. Det vil alltid være noe usikkerhet på grunn av kompleksitet i sammenhenger i naturen, mellom natur og samfunn og ytre påvirkninger som man ikke har kontroll på.

1.4.4.2 Usikkerhet knyttet til planen og tiltaket

Ved utarbeidelse av arealplaner er det som regel en del usikkerhet knyttet til hvordan de konkrete tiltakene (bygg og anlegg) og aktiviteten innenfor området til slutt vil bli. Det er naturlig, ettersom arealplanlegging ofte går i forkant av detaljprosjektering og det stadig gjøres tekniske nyvinninger, samfunnet er i endring, forskriftskrav endres, markedet for det som produseres er dynamisk m.v. I denne planen har vi søkt å begrense usikkerheten ved at det er definert produksjonsaktivitet og transport, og behov for nye arealer, bygninger og anlegg er visualisert i en 3D-modellskisse. Dette grunnlaget er felles for alle utredninger, og kommer frem som rammer beskrevet i planprogrammets alternativ 0, 1 og 2. Alternativ 0 er et uttrykk for produksjonstak i dagens industriområde, mens alternativ 1 og 2 uttrykker produksjonstak fra 2026.

Det er lite usikkerhet om hva slags foretak og type aktivitet som skal inn i planområdet, her har forslagsstiller behov for eksklusiv bruk av næringsområder og kai, og kan derfor utrede behov og metoder med fokus på egne produksjonsmål – til forskjell fra mer generelle næringsområder som ofte tilrettelegges uten at man vet hvilke bedrifter som vil etablere seg på arealene.

Relatert til SAMISK NATUR- OG KULTURGRUNNLAG vil vi forholde oss til den visualiserte utbyggingen fra planprogrammet, som viser utbygging slik forslagsstiller ser for seg i 2026 og fremover.

Utviklingen innefor mineral-industrien er tett knyttet opp til det grønne skiftet, og mange rammebetingelser vil være styrende for videre drift, vekst og utvikling, og dermed også eventuell videre utbygging i planområdet. Her må man uansett forholde seg til grenser for utnyttelse, høyder

mv som fremkommer i planbestemmelser i den endelig vedtatte planen.

1.4.4.3 Geografisk avgrensning

Kulturminner er registrert med koordinater i databaser som kulturminnesok.no, og i befaringsrapporten fra Sametinget. Vi forholder oss til disse georeferansene ved plassering av kulturminner (se egen rapport om kulturminner).

Kilden.no (NIBIO) har kart over reindriftsnæringas interesser, vi benytter dette som kunnskapsgrunnlag i tillegg til eventuelle tilleggsopplysninger fra næringa selv.

1.4.4.4 Tidsavgrensning

Utredningsarbeidet foregår over en relativt kort periode, der flere fagområder skal utfylle hverandre og knyttes sammen. Underveis vil man få oppdatert kunnskap, og dette skal samordnes gjennom felles fildelingssystem og oppfølgingsmøte før utredningene ferdigstilles.

1.4.4.5 Usikkerhet til datagrunnlag

Det er et mangfold av datagrunnlag tilgjengelig i åpne offentlige kilder. Disse kildene gir et rikt og mangfoldig grunnlag for utredningen, og vil sammen med flere av de øvrige utredningstema være et godt beslutningsgrunnlag. Kulturminnebefaringer er allerede gjort, og det foreligger befaringsrapport tilknyttet det samiske kulturminnet. Vi har også mottatt innspill fra reinbeitedistriktet.

1.4.4.6 Usikkerhet knyttet til skjønnsmessige vurderinger

Det foreligger ikke en spesifikk metodeveileder for dette temaet.

Vurderinger basert på skjønn er nødvendig, spesielt når man vurderer påvirkning og konsekvens. Det kan variere fra utreder til utreder hvordan verdier, påvirkninger og konsekvenser vurderes. Dette er et moment som ikke er til å komme unna, den enkeltes erfaringer, kulturelle eller faglige bakgrunn, personlige tenkemåte osv. vil alltid ha en viss betydning i utredninger.

Relatert til SAMISK NATUR- OG KULTURGRUNNLAG kan det være at man oppfatter verdien av og påvirkning på områder og konsekvensen av inngrep ulikt. Usikkerheten er søkt minimert ved å konsultere lulesamisk senter Árran, rådspørre Sametinget og mottatt innspill fra reindriftsdistriktet.

2 Rammer for utredningen

Konsekvensutredningen skal omfatte hele planen eller tiltaket, og også nødvendig infrastruktur som nettilknytning, adkomst- og internveier og kaier med mer. Både positive, negative, direkte, indirekte, midlertidige og varige virkninger, virkninger på både kort og lang sikt og samlede virkninger skal beskrives. Konsekvensutredningen bør være tydelig på hva slags virkninger det er snakk om, og ha spesielt fokus på permanente, eller irreversible, virkninger.

Det skal framgå av konsekvensutredningen hvilke avbøtende tiltak man har vurdert, og konsekvensen for planen eller tiltaket bør også framstilles, men separat, med avbøtende tiltak som er gjennomført.

Konsekvensutredningsrapporten skal utarbeides av personer med relevante og tilstrekkelige faglige kvalifikasjoner på det aktuelle fagfeltet. Dette inkluderer undersøkelser i felt, og tolking og vurdering av foreliggende materiale.

2.1 Planprogrammet

Planprogrammet angir følgende for tema SAMISK NATUR- OG KULTURGRUNNLAG:

Utredningen skal inneholde beskrivelse med kart og tekst, stedets samiske kulturarv, lulesamisk senter, reindrift. Masteroppgave om boligaksjonsbarn er en del av kunnskapsgrunnlaget.

2.2 Metode

Anerkjent metodikk skal brukes der dette finnes. Det foreligger ikke en spesifikk metode for utredning av temaet i plansammenheng, men planprogrammet angir veiledning om konsultasjonsplikt.

Vi vil også benytte Sametingets planveileder som har konkrete retningslinjer om viktige hensyn for:

1. Næringsutøvelse
 - a. Sikre areal- og ressursgrunnlag for reindriftsnæringa

- b. Ikke stenge flyttleier
 - c. Sikre arealer for fiskeplasser og gyteområder i kyst- og fjordområde
 - d. Sikre arealer for tradisjonell utmarksbruk; jakt, fangst, fiske, vedhugst, sanking, bærplukking, uttak av virke til duodji
 - e. Ivareta kontinuitet i ferdsel og tilgang til ferdselsårer knyttet til tradisjonell utmarksbruk
 - f. I nødvendig grad sikre dyrka og dyrkbar jord...
2. Kultur og samfunn
- a. Virke til bærekraftig bruk og ivaretagelse av naturen for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv
 - b. Bør legge til rette for å opprettholde sosiokulturelle forhold; språk, sosial praksis, overføring tradisjonell kunnskap, generasjoners tilhørighet til landskap, bosted og lokalsamfunn slik at det bidrar til kontinuitet i bruken av naturgrunnlaget
 - c. Bør i barns nærmiljø sikre arealer og anlegg som gir mulighet til samhandling med andre barn for opprettholdelse og utvikling av sin samiske kultur og identitet. Overføring av kunnskap mellom generasjoner bør vies oppmerksomhet.
 - d. Bør virke til at hytteutbygging skjer etter reguleringsplan, mest mulig samlet.
 - e. Skal verne kulturminner og kulturmiljøer

2.2.1 Delområder

Utredningsområdet tilsvarer hele planområdet og influensområdet som angitt i planprogrammet. Vi deler ikke inn i delområder for dette temaet. I fagrapport for kulturminner er det angitt et delområde for samiske kulturminner, og det vises til denne for nærmere opplysninger.

2.2.2 Verdisetting

Planen kan ha påvirkning på naturverdier som er livsgrunnlaget for reindrifta, som både er konkret verdiskaping gjennom næringsutøvelse, og en viktig kulturbærer for den samiske kulturen.

Planen kan ha påvirkning på samiske kulturminner, som finnes innenfor planområdet.

Begge disse ressursene er svært viktige og har stor verdi. Dersom verdien er stor eller svært stor kan det gi grunnlag for innsigelse i ht T-2/16 nasjonale og vesentlige regionale interesser.

2.2.3 Påvirkning

Vurder i hvilken grad området blir påvirket av planene eller tiltaket.

2.2.4 Konsekvens

Vurder konsekvens og plassér i konsekvensvifta.

3 Beskrivelse

Det har fra gammelt av vært både samisk og norsk befolkning på Drag. Gården Drag markerer både et geografisk og kulturelt knutepunkt mellom den samiske og norske befolkninga, trolig tilbake til jernalder.

3.1 Lokalisering

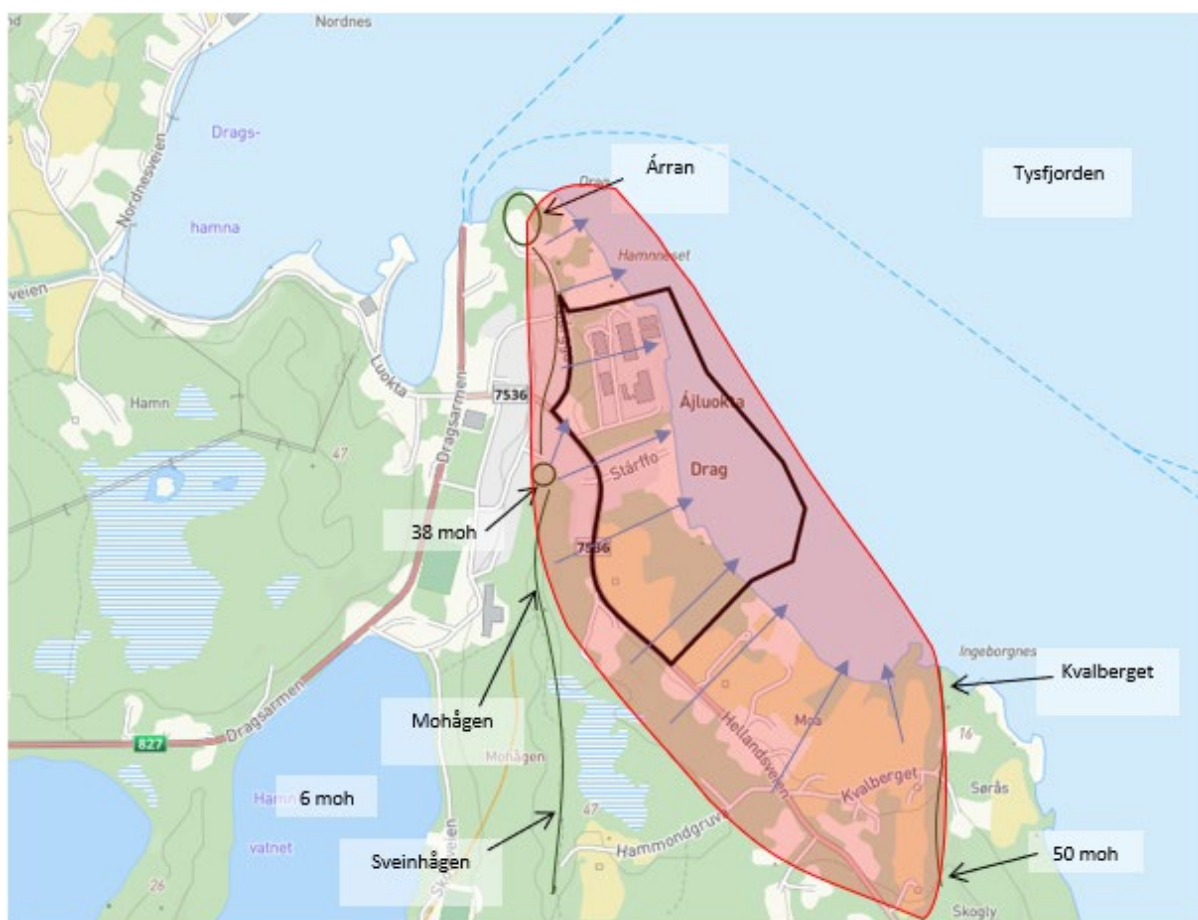
Planområdet ligger på Drag i Hamarøy kommune. Drag ligger på sørvestsiden av Tysfjorden, og planområdet er eksponert mot øst-nordøst – mot fjorden. Lokaliseringen er tilknyttet eksisterende industriområde der det har foregått foredling av kvarts gjennom flere tiår.

3.2 Planområde

Planområdet har et areal på 0,33 km², og ligger mellom Hellandsveien og strandlinja, og strekker seg ut i sjøen for å gi plass til dypvannskai med tilhørende havneområde i sjø og på land.

3.3 Influensområde

Samisk natur- og kulturgrunnlag er nært knyttet til tema landskap. Det vurderes at influensområdet vil samsvare med influensområde landskap, vist i rødt nedenfor:

3.4 Naturressurser

Her beskrives planforslagets relasjon til næringsutøvelse

- Sikre areal- og ressursgrunnlag for reindriftsnæringa**
Planområdet berører ikke beiteområder. Avklart i innspill fra reinbeitedistriktet.
- Ikke stenge flyttleier**
Planområdet berører ikke flyttleier. Avklart i innspill fra reinbeitedistriktet. Influensområdet ligger inntil flyttleia, noe som er naturlig i forhold til landskapsformasjon med en åsrygg mot ei flate der flyttleia ligger.
- Sikre arealer for fiskeplasser og gyteområder i kyst- og fjordområde**
Planområdet berører gyteområde for flere fiskeslag. Dette er nærmere beskrevet i utredninger relatert til sjø og vannressurser.
- Sikre arealer for tradisjonell utmarksbruk; jakt, fangst, fiske, vedhugst, sanking, bærplukking, uttak av virke til duodji**
Planen beslaglegger ikke arealer for tradisjonell utmarksbruk. Gårdeier (260/11) har opplyst at det er i de siste årene at skogen har vokst til innenfor planområdet og at de tar ut noe ved til eget bruk. Det er kun ett naust i området, og utfart til sjø har bare vært knyttet til dette ene bruket innenfor planområdet.
- Ivareta kontinuitet i ferdsel og tilgang til ferdselsårer knyttet til tradisjonell utmarksbruk**
Planen forhindrer ikke ferdsel til utmark. Adkomst til sjø berøres, men dette er mest relevant i forhold til friluftsliv, som omtales i temarapport for befolkningens helse.
- I nødvendig grad sikre dyrka og dyrkbar jord**

Planen medfører at noe dyrkbar jord omgjøres til byggeområde. Dette er nærmere beskrevet og vurdert i temarapport for jord- og mineralressurser.

Kart til punkt a, b. kilden.nibio.no, tema reindrift. Influensområde rødt, plangrense i sort stiplet linje. Flyttlei med gul skravur, årstidsbeiter i grønn, blå, magenta skravur.

3.5 Kulturressurser

Kultur og samfunn

- a. **Virke til bærekraftig bruk og ivaretagelse av naturen for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv**
 Planområdet vurderes å ikke være direkte knyttet til dette punktet. Det er imidlertid et viktig tiltak for å sikre arbeidsplasser, næringsliv og samfunnsliv særskilt for hele befolkningen i lokalsamfunnet Drag, men vil indirekte bidra positivt i det grønne skiftet, med hensikt å oppnå positive effekter i forhold til klima – som igjen er viktig for fortsatt bærekraftig kultur- og næringsutøvelse og samfunnsliv for all befolkning på jorda, også den samiske.
- b. **Bør legge til rette for å opprettholde sosiokulturelle forhold; språk, sosial praksis, overføring tradisjonell kunnskap, generasjoners tilhørighet til landskap, bosted og lokalsamfunn slik at det bidrar til kontinuitet i bruken av naturgrunnlaget**
 Planen har betydning for sikring av fortsatt bosetting på Drag med tanke på arbeidsplasser. Bosted berøres for de som bor i Stårffo. Boligfeltet blir sterkt berørt av planen, og det må søkes å finne løsninger som gjør at beboerne fortsatt kan bo på Drag dersom de ønsker det. Betydningen av dette drøftes nærmere i fagrapport for befolkningens helse.
- c. **Bør i barns nærmiljø sikre arealer og anlegg som gir mulighet til samhandling med andre barn for opprettholdelse og utvikling av sin samiske kultur og identitet. Overføring av kunnskap mellom generasjoner bør vies oppmerksomhet.**
 Planen vil beslaglegge cirka 400 m av strandlinja, som har verdi i forhold til friluftsliv og rekreasjon, og brukes av og til av skolen. Det kan ha noe betydning for kultur og identitet som er knyttet til sjø og fiske i den grad det er relevant. Det er likevel fremdeles mye strandlinje tilgjengelig nært Drag.
- d. **Bør virke til at hytteutbygging skjer etter reguleringsplan, mest mulig samlet.**

Ikke relevant i denne plansaken

e. **Skal verne kulturminner og kulturmiljøer**

Samiske kulturminner innenfor planområdet er vurdert nærmere i fagrappport for kulturminner. De er der gitt stor verdi og angitt som automatisk fredete kulturminner som skal ha hensynssone og bestemmelser i plandokumentene.

3.6 Konsultasjonsplikt i samiske saker

Drag i Tysfjord er et samfunn der samiske interesser er viktige både i dag og har lang historie. Konsultasjonsplikt i henhold til Sameloven kapittel 4 er aktuelt i forbindelse med plansaker.

Regjeringen har gjort tilgjengelig veiledning om hva konsultasjonsplikten er og hvordan den kan ivaretas på sin nettside www.regjeringen.no. Konsultasjonsplikten gjelder i tillegg til vanlige saksbehandlingsregler, og intensjonen er å ivareta urfolks rett til å bli konsultert (ILO-konvensjon nr. 169) som er sikret gjennom samelovens kapittel 4 som trådte i kraft 1. juli 2021.

Etterfølgende underavsnitt er et sammendrag av webinar for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser, 22. oktober 2021.

God prosess – bedre grunnlag for beslutninger

Det stilles krav til kommuner og fylker slik at dette følges opp i praksis. Samisk deltakelse.

Hva er konsultasjoner – når – hvem har plikt – hvilke tiltak omfattes – hva skjer om det ikke følges – betydning for saker etter plan- og bygningsloven.

Konsultasjonsplikt er mer enn en rett til å bli hørt!

Høringer gir rett for alle til å uttale seg.

Samiske interesser skal få ta del i beslutningsprosesser det skal være reell dialog og informasjonsdeling. Det er ikke bestemt når i planprosessen dette skal gjøres, men bør tidlig inn i prosessen for at det skal ha reell betydning – og prosessen skal dokumenteres!

Skal foretas i «god tro», det vil si i lojalitet mellom vedtaksmyndigheten og samiske interesser, med formål om å oppnå enighet. Posisjonene skal ikke være låst før man starter.

Hvem har plikt til å konsultere?

- Statlige myndigheter, statsforvalteren
- Statsforetak og private rettssubjekter når de utøver myndighet på vegne av staten
- Kommuner og fylkeskommuner – fleksibilitet i forhold til gjennomføringsmåte fordi det er ulike forhold i hver kommune

Kommunedirektøren har ansvar for ivaretagelse av konsultasjonsplikten. Det er utarbeidet en veileder med sjekklister som er nyttig.

Hvem har rett til å bli konsultert?

- Sametinget kan gi veiledning i lokale saker - (ikke generell rett i kommunale saker der Sametinget har innsigelsesrett)
- Representanter for berørte samiske interesser. Dette må vurderes i hver sak ut fra lokale forhold og sakens innhold. Eksempler på interesser som kan konsulteres: Bygdelag, lokale samiske lag og foreninger, samisk foreldrenettverk mv, reindriftsnæringa. Vurder alltid om det er tilstrekkelig tilknytning mellom saken og berørte.

Noen ganger er det motstridende interesser mellom gruppene. Alle synspunkt skal komme til uttrykk.

Saker som er gjenstand for konsultasjoner

Lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som berører samiske interesser.

Saken må ha en viss interesse for samisk natur og kulturgrunnlag for at konsultasjonsplikten gjelder. Ikke bare nye tiltak, men også ved endringer og utvidelser av eksisterende tiltak.

Tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte.

Hvordan gjennomføre konsultasjoner i praksis

Forvaltningsorganet må vurdere om samiske interesser er berørt – og hvilke.

Varsling til aktuelle parter – ikke konkret frist, men tidligst mulig og i god tid før vedtak fattes.

Spør om det ønskes konsultasjoner i den aktuelle saken eller ikke, jf sameloven §4-5 andre ledd.

Varslingene vil oppfylle forvaltningsloven og opplysningsplikten.

Aktuelle interesser må svare på om de ønsker konsultasjoner – innen rimelig tid – helhetsvurdering ut fra sakens art og omfang. Man kan forvente raskere respons fra profesjonell i forhold til private parter. Sametinget må kunne svare relativt raskt, men noen ganger kreves politiske diskusjoner. Beregn 3-4 uker.

Det er ikke lovfestet detaljerte bestemmelser om hvordan konsultasjoner skal foregå. Det kan være telefonsamtaler, epost, fysiske eller digitale møter. Et enkelt informasjonsmøte oppfyller ikke konsultasjonsplikten. Partene blir enige om et opplegg hvordan dette skal gjennomføres.

Konsulteringene bør starte tidligst mulig slik at det er en reell mulighet til å oppnå enighet om beslutningen, og skal pågå så lenge det er mulighet å oppnå enighet. Man kan ikke ensidig avslutte.

Forvaltningsorganet må dele tilstrekkelig informasjon om relevante forhold!

Trenger ikke dele interne dokumenter og dokumenter unntatt offentlighet.

Det skal føres referat der følgende fremkommer:

- Sak
- Partenes standpunkt
- Konklusjoner
- Er det enighet eller uenighet
- Vurdering bak standpunktene

Noen saker er unntatt konsultasjonsplikt:

- Det som er utenfor tradisjonelle samiske områder – dvs reinbeiteområder
- Saker om budsjett
- Tildeling av tilskudd
- Innsigelsessaker – der Sametinget har innsigelsesadgang – dvs det meste av kommunal arealplanlegging, trenger man ikke konsultere Sametinget om – de ivaretas som innsigelsemyndighet

Medvirkningsordninger i kommuner

Det finnes mange ordninger for å involvere samiske interesser i beslutninger som særlig berører samer. Kommuner kan opprette utvalg jf KL §5-7. Kommunedelsutvalg. Folkevalgte organer. Dette vil variere i de ulike kommunene. Kommunene kan ikke konsultere med seg selv i en sak.

Innbyggerforslag jf. kommuneloven §12-1.

Hvem har ansvar for at konsultasjonsplikten overholdes?

- Kommunestyret har det øverste ansvaret, kan delegere myndighet
- Kommunedirektøren har selvstendig ansvar for å utrede saker på forsvarlig måte
 - Folkevalgte organer kan komme med benkeforslag og trenger ikke følge det administrasjonen har utredet og heller ikke resultat fra konsultasjonen
 - Administrasjonen har ansvar for å påse at vedtaket iverksettes

Klage og kontroll – hva skjer hvis noen mener det ikke er konsultert som bestemt i samelov?

Dersom ikke konsultasjonsplikten er tilstrekkelig ivaretatt, kan følgende skje:

- Vedtaket påklages – (gjelder enkeltvedtak og forskrift)
- Klage til sivilombudet
- Lovlighetskontroll – statsforvalter – først etter endelig beslutning
- Ugyldighet – sameloven §4-9 – obs! konkret vurdering, en viss terskel
- Utsatt iverksettelse av vedtak –
(I utgangspunktet kan vedtak iverksettes, selv om de er påklaget)

Hvilken betydning har reglene om konsultasjon for saker etter PBL?

Arealplaner er et viktig styringsverktøy for bruk av arealer. Vær spesielt oppmerksom på:

- §1-1 lovens formål – bl.a. medvirkning (4. avsnitt)
- §3-1 oppgaver og hensyn i planlegging etter loven, bokstav c) sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv

§5-1 angir bestemmelser om medvirkning – men samelovens kapittel 4 om konsultasjoner kommer i tillegg til dette.

- Aktiv deltakelse i planprosesser – planprogram, planforslag og offentlig høring
- Relevante samiske interesser kobles på, for eksempel
 - Flere reindriftsinteresser, siidaer, svenske samebyer kan være aktuelt. (Hør med reinbeitedistriktet hvem som kan være aktuelt)
- NB - Fremtidige dispensasjonssaker i pbl – konsultasjonslovgivningen må også ivaretas ved dispensasjoner fra overordnet plan

Veileder om medvirkning fra 2014

Konsultasjonsplikten er en forsterkning av medvirkning i plansaker. Minimumskravet er å informere om planprosessen, men det anbefales å utvide medvirkningen til dialog. Ikke lovpålagt når konsultasjonen skal skje, men plikt å gjennomføre når de samiske interessene ber om det. Kan skje i oppstart, under utarbeidelse av plan, eller ved behandling av planforslag.

3.6.1 Parter

Árran

Her ligger blant annet Árran lulesamiske senter som drives av en alminnelig selveiende stiftelse. Diftelsens formål er «å eie og drive Árran som en nasjonal samisk institusjon for derigjennom å sikre, utvikle og videreføre lulesamisk kultur, språk og samfunnsliv. I sin virksomhet skal institusjonen stimulere og utvikle et inspirerende miljø i tråd med lokale samiske verdier og tradisjoner, og i respekt for den kristne kulturarv.» Sametinget, Nordland fylkeskommune, Hamarøy kommune, lokale samiske foreninger og de ansatte velger styret hvert fjerde år.

Árran inneholder kulturhus, museum, språksenter, og leietakere som Sametinget, Nord universitet, NRK sápmi, statped nord, Hamarøy kommune, Hamarøy næringsforening. (www.arran.no)

Árran fikk henvendelse fra Hamarøy kommunes saksbehandler i epost av 29.11.2022, og ga innspill til planstart 5.12.2022, med følgende tekst: «*Takk for muligheten til å komme med innspill. Vi kan ikke se at Fabrikk utbyggingen berører oss direkte, men vi vil uttrykke vår støtte til Sametingets sitt forslag om en hensynssone for å verne om gammetuftene inne i planområdet. I tillegg vi rette oppmerksomhet mot manglende sikring av myke trafikanter i Drag sentrum. Trafikkbildet i Drag sentrum er utfordrende. Det er mye trafikk (bil/storbil/anlegg), men det er i liten grad tilrettelagt for myke trafikanter. Árran har mange aktiviteter og arrangementer som involverer myke trafikanter, både barn, ungdom, voksne og eldre.*»

For å ivareta lovkravet om å tilby konsultasjon, fant vi det hensiktsmessig med ny henvendelse til Árran med konkret spørsmål om de ønsker konsultasjon, eller om de har opplysninger om andre aktuelle konsultasjonsparter. Vi mottok da nytt innspill fra Árran, datert 27.02.2023. Innspillet hadde følgende punkter:

- Kulturminnene har stor verdi, en viktig dokumentasjon på den samiske tilstedeværelsen i området, og brukes i formidling av samisk kultur og historie. Ber om at de ivaretas slik som Sametinget foreslår
- Gammetuftenes opprinnelige kontekst blir endret, støtter Sametinget når de ber om avbøtende tiltak
- Tilrettelegging bør omfatte utarbeidelse av sti til kulturminnene, samt informasjon om disse gjennom skilting og digital formidling. Foreslår å ta ut trekull for 14C datering.

Vi forstår dette innspillet dithen at det viktigste knyttet til planforslaget er ivaretagelse av de samiske kulturminnene. Dette vil ivaretas i planforslaget, og er nærmere drøftet i fagrapport for kulturminner og kulturmiljø.

Sametinget

Sametinget ble varslet i forhåndsvarsel om oppstart av planarbeid den 15.08.2022, med tanke på at eventuelle befaringer kunne gjøres i feltsesongen 2022. De fikk også ordinært varsel om planoppstart 05.09.2022. Det ble gjennomført befarings i oktober 2022, og vi mottok innspill til planarbeid (datert 17.11.2022) med forslag til hvordan kulturminnet kan ivaretas.

Sametinget har innsigelseskompetanse i plansaken, og er dermed ikke en konsultasjonspart. Vi har imidlertid rådført oss med Sametinget og fått tilbakemelding om at de anser Árran som en konsultasjonspart med god kompetanse.

Reinbeitedistriktet

Planområdet inngår i reinbeitedistrikt Stájggo-Hábmer. De ble varslet om planstart 05.09.2022. Vi mottok innspill den 12.12.2022, med følgende tekst: «*Denne byggingen vil ikke berøre reindriften da det ikke er flytteleier eller beiter for rein i det området.*»

Med bakgrunn i et tydelig innspill om at reindriften ikke blir berørt, vurderer vi at det ikke er aktuelt å konsultere dem videre.

Andre parter

Parter som kan tenkes å ha direkte interesse knyttet til konsultasjonsplikten for samiske interesser har også fått varsel om oppstart av planarbeid, og vi har ikke mottatt innspill fra dem. Det gjelder Austre Hamarøy Lokalutvalg, Helland Vel og Hamarøy Jeger- og Fiskerforening.

4 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens

Planområdet berører natur- og kulturressurser som også er samisk natur- og kulturgrunnlag. Punkt 3.4 og 3.5 lister opp disse, og angir også at flere av ressursene er drøftet i andre fagrapporter. For nærmere opplysninger henvises det til disse der det er aktuelt.

4.1 Naturressurser

Med henvisning til punkt 3.4., er følgende ressurser for samisk naturgrunnlag berørt av planforslaget:

- Gyteområder i kyst- og fjordområder
- Adkomst til sjø
- Dyrka og dyrkbar jord

4.1.1 Verdi

Gyteområder er drøftet i kartlegging av marin bunnflora og -fauna og fagrapport utarbeidet av NIVA. Planområdet berører et av gyteområdene som er omtalt som lokalt viktig for torsk. Det er imidlertid vanskelig å sette verdier, da Tysfjorden er et kandidat område til plan for marine beskyttede områder siden 2003, og ikke er avklart p.d.

Adkomst til sjø er ikke tilrettelagt, men strandsona er tilgjengelig for mennesker med normal bevegelighet. Det opplyses fra grunneier at sjøadkomsten kun har vært i bruk for gården GBnr 260/11, og bare til heimsjyfske, det vil si til eget bruk. Det er ikke andre som har brukt strandlinja her som utgangspunkt for sjøfiske.

Verdien vurderes til «Noe verdi»

Dyrka og dyrkbar jord er drøftet i fagrapport for jord- og mineralressurser.

Verdien er der vurdert til «Noe verdi»

4.1.2 Påvirkning

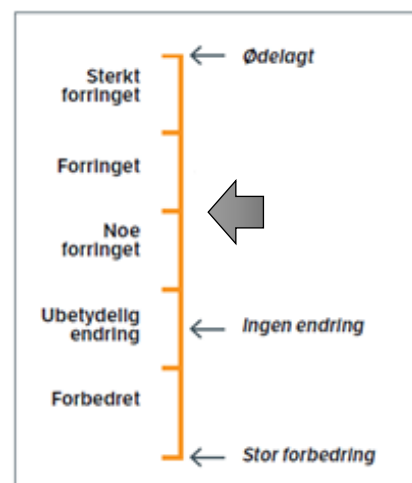
Gyteområder er utsatt for påvirkning av støvpartikler og kjemikalier fra industriområdet. Dette omtales nærmere i fagrapporter for hhv. forurensning til vann og kartlegging av marin bunnflora og -fauna. Påvirkningen er omtalt som «mulig negativ påvirkning».

Adkomst til sjø vil bli sperret på den aktuelle strekninga (i planområdet). Adkomst til sjø nærmere Ingeborgneset blir imidlertid ikke påvirket.

Påvirkningen vurderes til Forringet

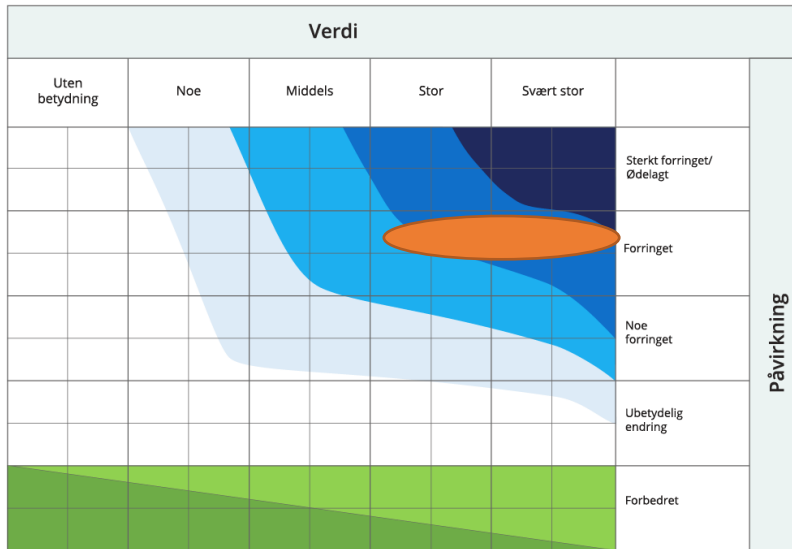
Dyrka og dyrkbar jord er drøftet i fagrapport for jord- og mineralressurser.

Påvirkningen er der vurdert til Noe forringet

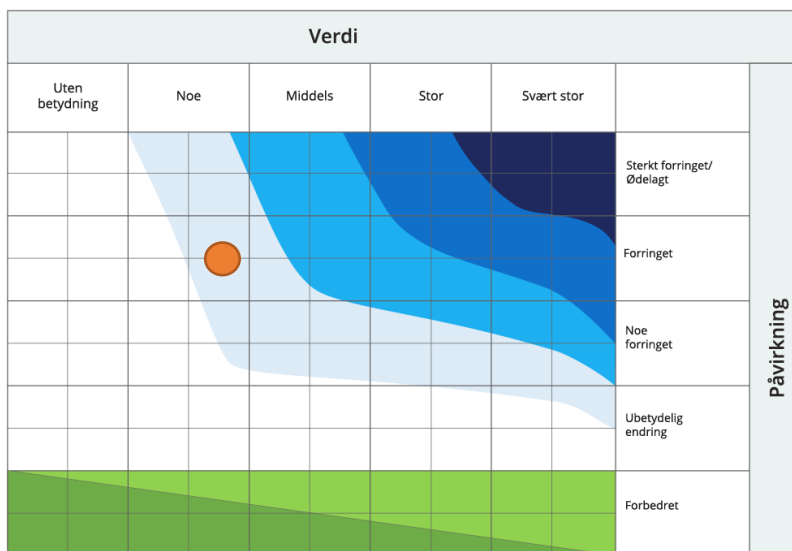

4.1.3 Konsekvens

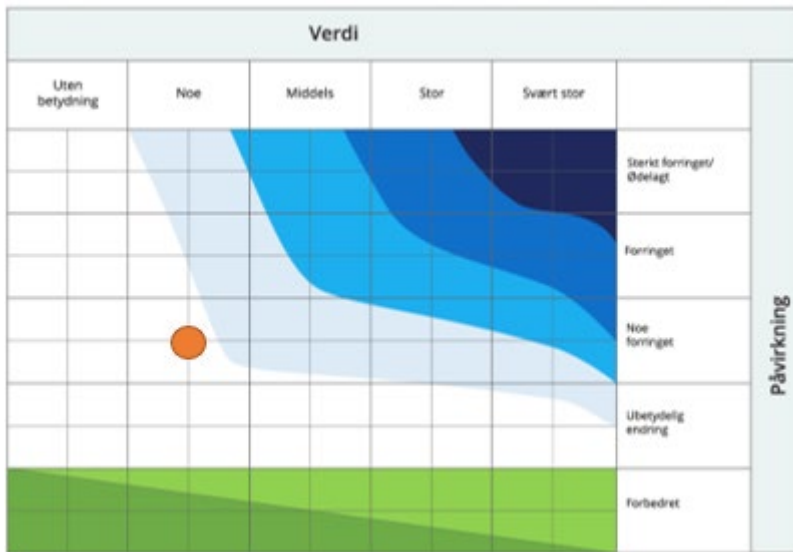
Gytemråder – konsekvensgraden er et produkt av verdi og påvirkning. Begge faktorene har en høy grad av usikkerhet, noe som gjør det spesielt vanskelig å fastsette en konsekvensgrad. Med bakgrunn i «føre-var-prinsipp» og samtidig gytesesongen er en gjentagende hendelse bør nok konsekvensen i alle fall vurderes som (--) betydelig miljøskade.

Adkomst til sjø vurderes å berøres med konsekvensgrad (-) Noe miljøskade med utgangspunkt i verdi og påvirkning i punkt 4.1.1 og 4.1.2.

Dyrka og dyrkbar jord er drøftet i fagrapport for jord- og mineralressurser. Konsekvens er der vurdert til 0 - Ubetydelig miljøskade

4.2 Kulturressurser

Med henvisning til punkt 3.5, er følgende ressurser for samisk kulturgrunnlag berørt av planforslaget:

- Virke til bærekraftig bruk og ivaretagelse av naturen for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv
- Bør legge til rette for å opprettholde sosiokulturelle forhold som bruk av språk, sosial praksis, overføring av tradisjonell kunnskap og generasjoners tilhørighet til landskap, bosted og lokalsamfunn slik at det bidrar til kontinuitet i bruken av naturgrunnlaget.
- Bør i barns nærmiljø sikre arealer og anlegg som gir mulighet til samhandling...
- Skal verne kulturminner og kulturmiljøer

4.2.1 Verdi

Det er svært utfordrende å kvantifisere verdier som er knyttet til menneskers kultur, opplevelser og samhandling. Slike verdier kan i noen tilfeller best beskrives med ord uten å fastsette en verdi. Drag er et tokulturelt samfunn, der samisk og norsk befolkning bidrar og deltar i ulike arenaer for kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Opp gjennom århundrene har begge folk vært tilknyttet primærnæringene, og begge folk har deltatt i den industrielle utviklingen på fra 1905 og fremover.

Særstillingen som reindriftsnæringa har som en kulturbærer og som spesielt avhengig av naturen, gjør at den må gis en høy verdi relatert til kultur.

Sosiokulturelle forhold som normer, vaner og konvensjoner vokser fram i et samspill mellom samfunnsutvikling og næringsutvikling. Det er forhold som utvikles over lang tid. Planen medfører endring av bosted for de som tilhører boligene innenfor planområdet, og dette drøftes nærmere i fagrapport for folkehelse. Bosted, naboskap og familienettverk har stor verdi i menneskers liv.

I barns sine nærmiljø sikre arealer for samhandling og opprettholdelse og utvikling av sin samiske kultur og identitet, samt kunnskapsoverføring mellom generasjoner. Innenfor planområdet kan vi ikke se at det er slike arealer og anlegg som tilrettelegger særskilt for dette, men en kan gå ut fra at barn innenfor et nabolag har knyttet vennskap – både innenfor egen kultur og på tvers av kulturer. Planen tilrettelegger heller ikke for særskilte arealer og anlegg.

Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø, er dette vurdert i egen fagrapport til «Svært stor verdi».

Árran lulesamiske senter er det eneste i sitt slag og har svært stor verdi ikke bare lokalt, men for hele det lulesamiske området i Norge og Sverige. Senteret ligger utenfor planområdet, men benytter kulturminnet som er i planområdet i sitt formidlingsarbeid.

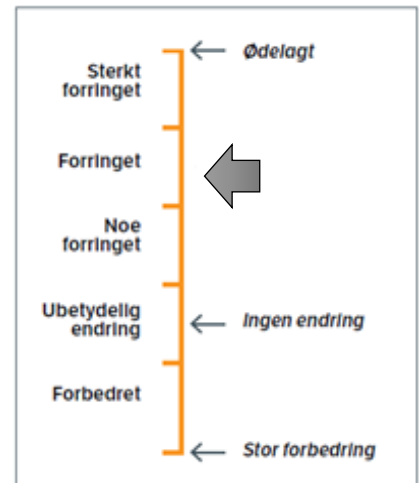

4.2.2 Påvirkning

Reindriftnæringa har gitt tilbakemelding om at deres interesser ikke er berørt som følge av planforslaget. Påvirkningen vurderes derfor til «Ubetydelig endring».

Sosiokulturelle forhold vil bli påvirket spesielt for beboere innenfor planområdet. Forslagsstilleren må ha forståelse for at slike påvirkninger kan oppleves som sterkt inngripende for enkeltpersoner, og søke å tilrettelegge for at disse myke verdiene ivaretas og løses i samarbeid med alle beboere. Det er risiko knyttet til dette, og endring av bosted mv. oppleves svært ulikt fra person til person. Det er vanskelig å kvantifisere slik påvirkning, gitt at for noen kan dette oppleves som en forbedring, mens for andre en sterk forringing av livskvalitet og følelse av tap.

Barns nærmiljø knyttet til samisk språk, kultur og identitet kan bli påvirket av denne planen, spesielt dersom det er knyttet vennskap og nettverk i boligområdet innenfor planområdet. I så fall er det en risiko for påvirkning, selv om det ikke er særskilt tilrettelagte områder. Som i det forrige punktet kan påvirkningen oppleves forskjellig.

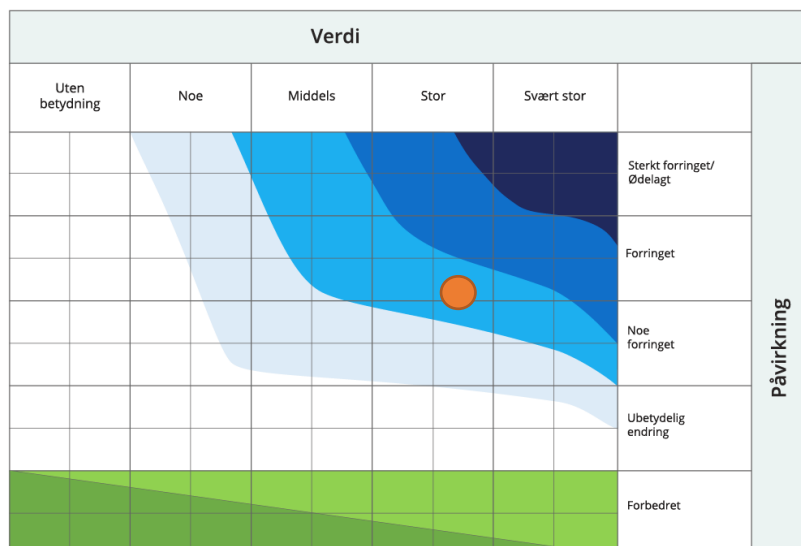
Kulturminner innenfor planområdet er nærmere omtalt i egen fagrapport.

4.2.3 Konsekvens

Reindriftnæringa vurderes med konsekvensgrad 0 – ubetydelig miljøskade.

Sosiokulturelle forhold og barns nærmiljø knyttet til samisk språk, kultur kan bli berørt, det kan ikke utelukkes noe negativ virkning som følge av boligområde som berøres.

Kulturminner innenfor planområdet omtales i egen fagrapport. Konteksten påvirkes, og konsekvensgraden er av den grunn vurdert til (--) betydelig miljøskade for delområdet og samlet vurdering «noe negativ konsekvens».

4.4 Konsekvenser i anleggsperioden

I anleggsperioden vil det være pågående endringer i terreng og etter hvert også oppføring av bygninger. Dette er ikke varige virkninger relatert til landskapstema, men kan virke uryddig og forstyrrende for opplevelsen av stedet mens arbeidet pågår.

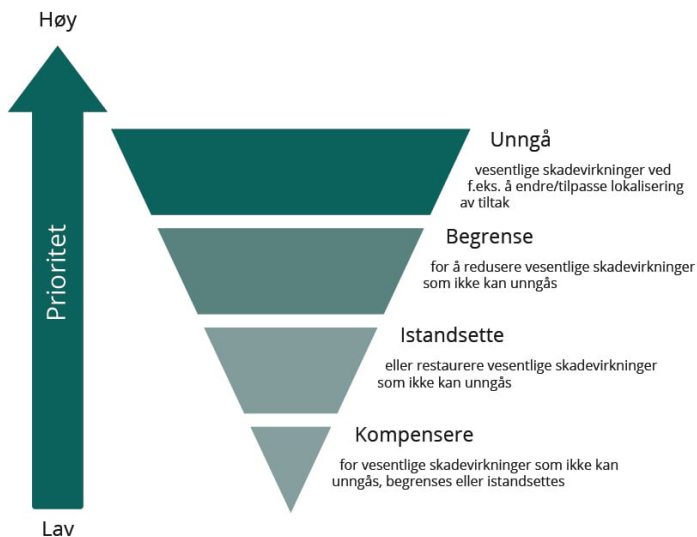
Utfylling i sjø medfører spredning av finpartikler i fjorden.

Det er størst risiko for inngrep i kulturminner under anleggsperioden.

5 Avbøtende tiltak

5.1 Generelt

Når vi planlegger tiltak for utbygging av et område, er prinsippet om i størst mulig grad å unngå negative virkninger for miljø og samfunn sentralt. En rekke tiltak skal gjennomføres for å unngå vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn. De omtales som tiltakshierarkiet:

Høyeste prioritet er å unngå at planen eller tiltaket fører til skade. Deretter begrense skade, så istandsette eller restaurere. Siste utvei er å kompensere skade.

- Vurderingene skal dokumenteres og beskrives i konsekvensutredningen.
- Vurderinger av tiltaket og forventede konsekvenser på de ulike nivåene i tiltakshierarkiet må oppdateres underveis i utviklingen av den aktuelle planen eller tiltaket.
- Å forebygge virkninger henger tett sammen med forskriftens krav om å utrede relevante og realistiske alternativer, se [§ 19](#). Gjennom alternativer til utforming, teknologi, lokalisering, omfang og målestokk kan man både unngå og begrense negative virkninger.
- Ansvarlig myndighet skal der det er nødvendig stille krav om overvåking av vesentlige negative virkninger planen eller tiltaket vil kunne få for miljø og samfunn, se [§ 29](#).
- Beskrivelsen av de avbøtende tiltakene som iverksettes skal også omfatte planlagte overvåkningsordninger, se [§ 23](#).
- Noen avbøtende tiltak krever tillatelser etter plan- og bygningsloven eller sektorregelverk før de kan gjennomføres. Dette må avklares i den enkelte sak.

5.2 Forslag til tiltak

Det foreslås tiltak for nedenforstående tema relatert til SAMISK NATUR- OG KULTURGRUNNLAG. Tiltakenes plassering i hierarkiet synliggjøres i tabellene.

5.2.1 Gyteområder

Prioritet	Alternativ 1	Alternativ 2
Unngå	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.
Begrense	Krav om tiltak mot spredning av finstoff. Ikke fylle ut i sjø i gyteperioden	Krav om tiltak mot spredning av finstoff. Ikke fylle ut i sjø i gyteperioden
Istandsette	-	-
Kompensere	-	-

5.2.2 Adkomst til sjø

Prioritet	Alternativ 1	Alternativ 2
Unngå	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.
Begrense	Planområdet er begrenset så langt det lar seg gjøre.	Planområdet er begrenset så langt det lar seg gjøre.
Istandsette	-	-
Kompensere	Eventuelt bidra til å etablere adkomster til strandlinja nord og sør for planområdet	Eventuelt bidra til å etablere adkomster til strandlinja nord og sør for planområdet

5.2.3 Dyrka og dyrkbar jord

Planen omfatter areal som er avsatt til LNFR, og i noen grad er dyrket. Omdefinering til industriområde er i utgangspunktet avgrenset slik at minst mulig av dyrket og dyrkbar jord berøres.

Prioritet	Alternativ 1	Alternativ 2
Unngå	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.
Begrense	Begrense utfyllingsområder til et minimum i høyde og areal. Juster plankart og tallfest i bestemmelser. Stille krav til at avdekkede jordmasser skal tas vare på for gjenbruk og revegetering.	Begrense utfyllingsområder til et minimum i høyde og areal. Juster plankart og tallfest i bestemmelser. Stille krav til at avdekkede jordmasser skal tas vare på for gjenbruk og revegetering.
Istandsette	-	-
Kompensere	-	-

5.2.4 Virke til bærekraftig bruk

Det anses ikke nødvendig med tiltak.

5.2.5 Sosiokulturelle forhold

Prioritet	Alternativ 1	Alternativ 2
Unngå	Ikke aktuelt tiltak.	Ikke aktuelt tiltak.

	Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.	Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.
Begrense	Alternativet ivaretar boliger	-
Istandsette	-	-
Kompensere	-	Tilby erstatningsområde som kan ivareta etablerte nettverk (flytte et samlet nabolag)

5.2.6 Barns nærmiljø, samhandling

Prioritet	Alternativ 1	Alternativ 2
Unngå	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.	Ikke aktuelt tiltak. Dersom målene med planen skal oppnås må dagens arealer utvides.
Begrense	Alternativet ivaretar boliger	-
Istandsette	-	-
Kompensere	Tilrettelegge lekearealer utenfor planområdet	Tilrettelegge lekearealer utenfor planområdet

5.2.7 Kulturminner og kulturmiljø

Innenfor planområdet ligger et automatisk fredet kulturminneområde.

Kulturminnet er registrert og innmålt høst 2022.

Prioritet	Alternativ 1	Alternativ 2
Unngå	Hensynssone i plankart og bestemmelser.	Hensynssone i plankart og bestemmelser.
Begrense	<ul style="list-style-type: none"> Sørg for at det avsettes tilstrekkelig buffersone slik at ikke kulturmiljøet mister hele konteksten i landskapet. Rekkefølgekrav om plan for overvannshandtering. Krav om støvreduserende tiltak i anleggsperioden. 	<ul style="list-style-type: none"> Sørg for at det avsettes tilstrekkelig buffersone slik at ikke kulturmiljøet mister hele konteksten i landskapet. Rekkefølgekrav om plan for overvannshandtering. Krav om støvreduserende tiltak i anleggsperioden.
Istandsette	Revegetere anleggsområdet	Revegetere anleggsområdet
Kompensere	-	-

6 Konklusjon

6.1 Generelt om virkningen av planen

Planen har sannsynligvis noe negativ effekt på samisk natur- og kulturgrunnlag. Det er primært sosiokulturelle forhold og tap av tilgang til en del av strandlinja som bidrar til negativ effekt. Det er også risiko for innvirkning på gytefelt for torsk. Samtidig er planforslaget basis for fortsatt drift og utvikling av hjørnesteinsbedriften på Drag, som sysselsetter mange uavhengig av etnisk bakgrunn. Det er positivt at planen ikke har noen innvirkning på reindriftsnæringa, og at samisk kulturminne innenfor planområdet kan ivaretas gjennom bestemmelser om vern og hensynssone i plankart.

Det er forutsatt at avbøtende tiltak iverksettes.

6.2 Rangering av alternativer

Alternativer rangeres slik: 0-alternativet, så alternativ 1, så alternativ 2.

Rangeringen er primært avhengig av hensyn til sosiokulturelle forhold og barns nærmiljø. I alternativ 1 blir boligfelt nabo med industriområde på flere sider, mens i alternativ 2 må boliger flyttes.

6.3 Usikkerhet

Det er stor grad av usikkerhet for verdier og påvirkning knyttet til kultur og samfunnsliv, da dette vanskelig lar seg kvantifisere og menneskers opplevelse av livskvalitet og endringer av omgivelser og tilværelse er svært ulikt fra person til person.

Kilder

Plan- og bygningsloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Sameloven, kapittel 4

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56#KAPITTEL_4

Artikkel «konsultasjonsplikt i samiske saker», 01.11.2021, Regjeringen

<https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/midtpalte/konsultasjonsplikt-i-samiske-saker/id86931/>

Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser (H-2509 B), 01.07.2021, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Sametingets planveileder, vedtatt 3. desember 2020, sak SP 059/20

Árran lulesamiske senter – www.arran.no

Forskning om den samiske gården, Oddmund Andersen, Árran lulesamisk senter

<https://arran.no/Artikler-og-kronikker>

Kilden, NIBIO

<https://kilden.nibio.no/?topic=reindrift>

Store norske leksikon om sosiokulturelle forhold og næringsutvikling

https://snl.no/sosiokulturelle_forhold_og_n%C3%A6ringsutvikling

Masteroppgave «Boligaksjonsbarn – sorg og lengsel», Kristin Green Johnsen

Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2033, vedtatt 8.9.2022

Kunnskapsgrunnlag for samfunnsplanen, datert 8.2.2022

Etablering av Forskningsinstituttet for urfolksstudier på Árran - Tiltak i et utvidet samisk institusjonelt og forskningsmessig regionalt handlingsrom (Árrans arkiv 07/0068 doc 9931)

Innspill fra reindriftsdistrikt 27 ved Per Labba

Innspill fra Sametinget

Innspill fra Árran etter konsultasjon

Unicotec Schultz
Monica Schultz
c/o Monica Schultz Kveldroveien 29
8484 RISØYHAMN

ÁSSJE/SAK
22/4398 - 6

MIJÁ SIEV./VÁR REF.
22/34310

DIJÁ SIEV./DERES REF.

BIEJVVE/DATO
17.11.2022

Detaljregulering for TQC på Drag. Innspill etter befaring.

Vi viser til deres brev av 15.08.2022, samt vårt befaringsvarsel av 18.08.2022. Sametinget beklager at vårt svar er mye forsinket.

Sametinget v/ Sidsel Bakke foretok befaring av planområdet den 18.10.2022. Det ble i 1969 registrert samiske kulturminner i planområdet, og disse ble gjenfunnet, kontrollregistrert, og ble lagt inn i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden under følgende IDnr:

ID 294031

ID 294033

ID 294035

Kulturminnene kategoriseres som samiske gammetufter, og er automatisk fredet. Sametinget anser gammetuftene for å være verdifulle kulturminner. I Dragsområdet er dette de eneste gammetuftene som er registrert, og som sådan formidler de historisk tidsdybde på stedet. Det omsøkte tiltaket vil etter Sametingets vurdering være i direkte konflikt med de ovennevnte kulturminnene.

Planforslaget slik det nå foreligger, vil derfor være i strid med kulturminneloven av 1978, § 4.2.

Forslag til løsning

Sametinget ønsker at gammetuftene skal bevares slik de ligger i terrenget. Vi vil derfor be om at kulturminnene sikres med en hensynssone som reguleres inn i planen og markeres i kartet. Hensynsonen vil tangere den planlagte vegetasjonssonen mot boligfeltet, og man kan se for seg en adkomst fra denne kanten. I vårt vedlagte forslag settes hensynssonen slik at gammetuftene framstår med noe plass rundt. Vi foreslår at hensynssonen settes inn i planen slik det framgår på vår vedlagte kartskisse.

Avbøtende tiltak

En hensynssone slik vi foreslår i vedlagte kart vil verne gammetuftene mot inngrep. Likevel vil utbyggingsplanene endre landskapskarakteren i betydelig grad, og gammetuftenes opprinnelige kontekst blir skjemet. Sametinget vil derfor stille som vilkår at tiltakshaver bekoster tilrettelegging av kulturminnet. Dette kan omfatte skilting og digital formidling, samt praktisk tilrettelegging i form av høvelig tilkomst.

Arealdisponering i plan

Om tiltakshavers arealdisponering blir opprettholdt slik det framgår i brev av 15.08.2022, og tiltakshaver ikke ser muligheter for å imøtekomme Sametingets ønske, vil vi her skissere to mulige scenarier i den videre planbehandlingen:

1. Ved offentlig ettersyn kan Sametinget vurdere å reise innsigelse mot planen. Om en innsigelse ikke tas til følge av planmyndigheten, vil saken gå til mekling hos Statsforvalteren, og eventuelt til endelig avgjørelse i Kommunal-og distriktsdepartementet.
2. Ved offentlig ettersyn vil Sametinget vurdere å behandle planen som en dispensasjonssak etter § 8, 4.ledd. Det innebærer at det settes vilkår om særskilt granskning av kulturminnene, før arealet blir frigitt til utbygger. Slik dispensasjon forutsetter at Sametinget får en tilråding fra Norges arktiske universitetsmuseum. Det stilles også vilkår om at utbygger bærer kostnadene for granskningen.

Vi vil gjøre den endelige vurdering av dette når planforslaget med endelige arealdisponeringer eventuelt sendes ut på offentlig ettersyn.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune, Kulturminner i Nordland.

Varrudagáj/Med hilsen

Elin Rose Myrvoll
juogushoavda / seksjonssjef

Sidsel Bakke
seniorráđđeaddi / seniorrådgiver

*Dát tjála le elektrávnálatjtat dáhkkidum ja vuollájtjálek sáddiduvvá./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.*

Girje vuostájvállde / Hovedmottaker:

Unicotec Schultz	c/o Monica Schultz Kveldroveien 29	8484	RISØYHAMN
------------------	---------------------------------------	------	-----------

Kopijja / Kopi til:

Hamarøy kommune	Oppeid	8294	HAMARØY
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
The Quartz Corp AS	Postboks 14	8271	DRAG